

B

19

EXERCITATIO
M E D I C A
VIGESIMA OCTAVA:

*In almâ Argentoratensium Aca-
demiâ proposita:*

PRÆSIDE
MELCHIORE SEBIZIO
juniore, Doctore ac Pro-
fessore Medico:

Respondente
FLORENTIO Schilling/
Argentinâ-Alfato.

ARGENTORATI,
Typis exscribebat Joannes Andrea.

Anno M. DC. XXIV.

Viris

PRVDENTISSIMIS, SPECTA-
tissimis, multarúmque rerum usu
præstantissimis,

Dn. **IACOBO Schilling** / Patriæ Reip. Quindecimviro
dignissimo:

Dn. **HENRICO Gambs** / publici Armamentarij Præ-
fecto fidelissimo:

Dn. **CHRISTOPHORO Merckelbach** / Civi & Mer-
catori integerrimo:

Dominis

Patrui, Agnatis, Mæcenatibus, Patronis &
Fautoribus, hocce munusculo

Sua commendat
studia

FLORENTIUS Schilling
Respond.

PROBLEMA I.

AN per venas mesenterij chyli fiat ad hepar transuectio? Quatuor præcipuè rationes pro negativâ militare videntur. I. quia vena ista rubro semper, nunquam albo succo conferta videntur. II. quia in substantiam intestinorum se insigunt: neq; ad interiorem capacitatem aperta sunt. III. quia chylus crassior est, quàm ut minutissimas mesenterij venulas permeare possit. IV. quia venula ista semper sanguine sunt repleta. Itaq; chylum continere nequeunt. Duo enim corpora uno in loco eodem esse tempore non possunt. Videntur ergo nutritioni solum intestinorum: non autem distributioni chyli destinata. Verùm organa quoq; à vasa dicitur esse, primùm auctoritas Galeni, tum alibi sapius, tum l. 4. us. part. c. 17. docet. Deinde sensus convincit: quoniam alia nusquam, viæ ex intestinis in jecur directæ feruntur, per quas chylus influat: quæ tamen influxio ita necessaria est, ut, nisi fieret, hepar minimè sanguificaret, & consequenter reliquum corpus atq; omnia periret. Tertiò ratio probat, eaq; à multitudine venarum mesaraicarum petita. Sunt enim propemodum infinitæ. Cur? Non sanè propter solam intestinorum nutritionem. Hac enim cum corpora sint frigida & densa, modico alimento sunt contenta. Ergo propter chyli distributionem: ne scil. aliquid utilis & benigni succi pereat. Etenim in tam longo intestinorum ductu fieri vix potest, ut ulla succi salutaris portio præterfluat, quæ non ad cuiuspiam venæ os aliquando sese applicet, & quæ, si primum forte ambitum præterlapsa erit, secundo, vel tertio, vel alio deinceps consequente, non arripiatur succiq; apprehendatur: quemadmodum Galenus eleganter l. 4. us. part. c. 17. ostendit. Argumenta in contrariam sententiam

allata solui facile possunt. Primum enim quod attinet, dicimus, rubere perpetuò venas mesenterij, non quòd sanguinem tantum contineant: sed quòd lacteus chyli color à rubedine sanguinis obscuretur. Nullus quippe color citius & facilius vitatur & corrumpitur albo. Causa est: quia sincerissimus est & purissimus. At quò quidq; tale magis est, eò facilius immutatur. Ad secundum respondemus, mesaraicas venas non debuisse ad interiorum intestinorum cavitatem apertas esse: quia sanguinem immoderatus in eam effudissent: unde hepar fuisset exhaustum: sanguis effusus in grumos versus: neq; intestina inde nutrita. Insuper ergo debuerunt in illorum substantiam: quæ cum suos habeat meatus atq; poros; sitq; suctus, sive tractus hepatis & venarum mesaraicarum admodum validus, chylus sanè, præsertim pars illius subtilior, per modum transsumptionis, sive transsudationis, facile in dictarum venarum cavitatem concedere valet. Ad tertium dicimus, crassitiam chyli tantam non esse, quæ transitum per mesenterij venas impediat. Est enim dilutus humore seroso: qui secundum Hippocratem l. τρεῖς τοκοῖς, & Galenum l. 4. us. part. c. 5. ejus est ὄχημα, vehiculum. Et si maximè crassiusculus esset, transitum tamen ejus promoveret vis intestinorum expellens, & jecoris trahens. Imò videmus, etiam alios humores, qui aequè crassi, per cæca tantum spiracula transmeare. Exemplo sit semen, quod per insensiles varicosi corporis meatus tranat: & rursus in coitu per corpora glandulosa, cervici vesica apposita, ejusq; membranam, granulatim quasi exprimitur. Exemplo sanguis sit, qui quandoq; in fracturis, cute existente integrâ, transsudat, & fascias circumligatas inficit. Exemplo deniq; sit pus, quod ab empycis tussiendo ejicitur. Id enim, uti Gal. l. 5. loc. aff. c. 3. docet, è thoracis cavitate in pulmonum bronchia transsumitur. Ad quartum: corporum penetrationem non statuimus: neq; duo distincta corpora in uno proprio loco esse dicimus: liquores tamen permistos, qui unum corpus constituunt, uno in loco contineri haud absurde asseveramus: idq; exemplo sanguinea massa, quæ ἐρεσπορευῖς, & externorum liquorum, qui confusi, ad oculum demonstrari posse censemus.

Verum

II.

Vtrum venæ mesenterij chylū tantū vehant ad hepar: an verò etiam sanguinē in intestina, pro eorum nutritione, refundant? Præcedenti problemate probatum fuit, venas hasce chylum ad hepar vehere, ut ex eo fiat chymus. Quæritur nunc, an eadem etiam sanguinem ex hepate refundant in intestina? Sunt qui tu cantur negativam, sequentib. de causis. I. quia intestina sanguine nil opus habent: cum nutriantur tenuiore portione chyli. II. quia Columbus l. 6. anat. docet, in venis mesaraicis valvulas esse, quæ regressum chyli arcent. Quare si chylus ex intestinis egressus regredi non potest: quomodo sanguis ferri ad eorum substantiam poterit? III. quia venæ istæ rectâ feruntur, hiantq; ad intestina, nec longitudinem eorum perreptant. Debuissent autem per eam expandi, non hiare ad cavitatem intestinorum. IV. quia sunt innumerabiles. At intestina, quæ frigida, densaq; corpora sunt, tanto comeatu opus non habent. Verum prima ratio nihil valet. Probatur enim Exerc. 9. probl. 5. ventriculum chylo minimè nutriri. Ergò neq; intestina illo aluntur. Ratio est: quoniã præced. Exercit. probl. 10. dictum, intestina ventriculi caudam, appendicem, & velut oblongum quendam ventriculum esse. Secunda falsa prorsus est, & contra ad Alar: imò etiam contra rationem. Nam si nihil per venas mesenterij ad intestina fluit: per quas quæso vias vitiosi humores in artificiali & naturali vacatione ad illa decurrunt? Tertia ejusdem est furfuris. Vtrumq; enim, quod dicitur, falsum est, & contra ocularem inspectionem. Nam venæ dictæ ad cavitatem intestinorum minimè hiant. Aliàs siquidem sanguinis sequeretur profusio. Excurrunt autem per omnes intestinorum tunicas: ut omnibus adferant alimoniam. Ad quartam dicimus: licet venæ mesaraicæ innumerabiles sint: tamen etiam sunt minimæ, & ferè capillares. Intestina contra corpora sunt amplissima & maxima, & secundum Hippocratē 13. cubitos longa: secundum verò recentiorum observationem sexies, septiesve longiora eo subjecto, cui insunt. Itaq; nil mirum, si pro nutritione tantorum corporū, venæ quidem infinite: quantitate verò parvæ & exiles à naturâ conditæ. Quod vero venæ

mesenterij etiam sanguinem intestinis largiantur, duo sunt, qua
persuadent. I. quia intestina alijs vasis non sunt instructa, à qui-
bus suam habere alimoniam possint. Iam enim dictum, ea chylo
non ali. II. quia nisi per venas mesenterij reflueret sanguinem ad
intestina dicamus, rationem dare nullam possumus, cur sanguine
semper repleta conspiciantur. Non enim tanta eius copia pro pro-
pria nutritione egent: quia canales sunt valde exigui, frigidi &
densi.

III.

An per venas mesenterij & chylus transportetur ad
hepar, & sanguis revehatur ad intestina? Tres hac de questio-
ne authorum sunt sententiae: quae omnes tamen in eo conveniunt,
quòd venarum mesaraicarum is sit usus, ut sanguinem ex hepate
deducant ad intestina, pro nutritione: & vicissim ex intestinis
chylum deferant ad hepar, ut in chymum mutetur. Prima est:
venas quidem mesenterij, collectivè sumptas, utriusque deservire offi-
cio: sed distributivè acceptas, alias à vadibus chyli: alias delationi
sanguinis esse dicatas. Secunda: per easdem venas eadem quidē
obiri officia: sed diversis temporibus. Tertia: omnes & singulas
communi conditione servitutis uti: nec ullam operæ varietatem
illas sejunxisse: sed singulis datum esse, tum ut in jecur chylum tran-
sportent: tum ut ex hoc in intestina sanguinem refundant: neque id
quidem temporum & officiorum quadam vicissitudine: sed simul
unâ eademque humorum congressione. Prima opinio tribus niti
videtur fundamentis. Primum est: quia rationi consonum, duas
& distinctas actiones duobus distinctis perfici organis. Secundum:
quia nisi distincta essent vasa, duo fierent motus contrarij in eodem
vase: nimirum fluxus chyli ad jecur, & refluxus sanguinis ad in-
testina. Tertium: quia succi, chylus scilicet & sanguis, in vasis hi-
sce essent confusi: sicque hepar non merum chylum, sed sanguine adul-
teratum: neque intestina sincerum sanguinem, sed chylo permistum,
traherent. Secunda opinio duab. fundatur rationibus. I. quia
diversa sunt coctionis & distributionis chyli & sanguinis tempora.
Ergo per easdem quidem venas utriusque succi à vadibus fieri potest: sed
temporibus diversis. Primum enim cibus convertitur in chylum
in

in ventriculo: deinde chylus elaboratur in intestinis: tertio idem distribuitur in hepar: quarto pars sanguinis ex chylo in hepate generati relegatur ad intestina per venas mesaraicas. II. quia hac diversitas temporum facit, quò minus intestina & hepar intrahendo sese impediunt. Etenim si ab iisdem eorundem vasorum fibris, eodem tempore, sanguis & chylus in diversa raperentur, sanè vel jecur intrahendo potentius esset intestinis: vel hæc illo: vel utraq; equalia essent. Si primum: hepar sanguinem cum chylo simul ad se proliceret. Si secundum: intestina chylū cum sanguine attraherent. Si tertium: nullus omninò tractus fieret. Tertia opinio hæc stabiliri potest ratione: quia idem est venarum mesaraicarum exortus: eadem forma: idem temperamentum: eadem insertio: idem color: eadem contenta. Ergo & eadem actio. Atq; huic opinioni nos quoq; subscribimus: præsertim cùm videamus, eam etiam magnis viris, utpote Fernelio l. 6. quæst. c. 2. Piccolhomino l. 2. prælect. 14. & Laurentio l. 4. anat. quæst. 5. non displicuisse: quanquam hic clausulam quandam annexat: nimirum easdem venas utrumq; præstare officium: sed interdum temporibus diversis: interdum verò simul & semel: siquidem necessitas postulaverit. Primum verò primæ opinionis fundamentum nullum est. Falsum namq; est, quòd diversæ actiones diversis semper obeantur instrumentis. Solet enim natura, inquit Aristoteles l. 2. part. an. c. 16. & l. 4. part. an. c. 6. uno quandoq; membro ad plura abuti officia: quemadmodum exemplo nasi, linguæ, dentium, pulmonum, ostium, cartilaginū, cutis, pinguedinis, & similibus declarari posset. Secundum ponit, quòd admitti non potest. Non enim fluxus chyli ad hepar, & refluxus sanguinis ad intestina contrarij sunt motus: sed numero solum distincti: specie autem ydem. Distinguuntur verò tantum mobili & termino ad quem. Mobile quippe duplex est: chylus & sanguis. Terminus ad quem itidem duplex: intestinum & hepar. Spatium verò, per quòd fit motus, idem est: vena mesenterij. Movens similiter idem: facultas attractrix. Idem deniq; specie motus: nempe localis: isq; rectus. Quare si absurdum non est, dicere, uno eodemq; tempore ex eodem vase, venâ scilicet causâ, diversas exungi massæ sanguineæ portiones

tiones à diversis partibus: utiq; neq; absurdum erit, statuere, uno tempore ex yisdem venis mesenterij diversos succos, chylum & sanguinem, trahi ab intestinis & hepate. Tertium nihil necessarij infert. Concedimus, in venis istis chylum & sanguinem confundi & permisceri: sed inficiamur, inde concludi, hepar & intestina permistos & adulteratos allicere succos. Diversarum enim partium diversa sunt natura, & desideria diversa. Chylus inutilis est intestinis; sanguis contra utilis & necessarius. Proinde sanguinem, non chylum alliciunt. In hepate res contrario modo se habet. Etenim sanguis, quem hepar per venas mesaraicas ablegat ad intestina, hepatis superfluum est: chylus è contra necessarius. Itaq; hunc, non illum ad se trahit. Quod si succorum confusorum separatio, sive discretio, impossibilis tibi videtur, intueri quæso alia natura opera, & possibilem esse deprehendes. Nam qualibet particula ex massâ sanguineâ, quæ è τειρογυνης est, elicit purum & sincerum id, quod sibi amicum est ac familiare. Qualibet planta ex terra visceribus eum succum attrahit, qui suæ natura conveniens. Ex confuso succini & magnetis pulvere succinum proleat paleas: magnes ferrum. In crisi bus noxij humores per aluum & urine ductus evacuantur meri ac sinceri, qui prius tamen sanguinea massa erant permisti, & per venas, in quibus perpetuò sanguis, delati. Secundæ opinionis prima ratio in fumam abit, si dicatur, coctionem quidem naturâ priorem esse distributione: fieri tamen posse, ut quod est concoctum, uno eodémq; tempore per eadem vasa in diversas partes distribuatur. Secunda nihil valoris & roboris habet. Nam si alia partes, quæ uno eodémq; tempore, ex eadem venâ, alimentum trahunt, in trahendo sese non impediunt: quid quæso causa erit, quòd hepar & intestina se invicem in tractu sint impeditura, si eodem tempore hepar exugere chylum: intestina verò allicere sanguinem ex venis mesaraicis dicantur? Neq; incommoda illa, quæ suprâ exposita, evenient, si maximè jecur potentius in trahendo sit intestinis: aut hac illo: aut utraq; ^{ἐκ τειρογυνης} ratione paria. Iam enim dictum, quamlibet partem id solum trahere, cuius est indiga, & quod sibi utile & necessarium. Atqui chylus intestinis nil prodest. Ergò ab yis non trahitur. Neq; sanguis

quis in mesenterium ablegatus hepati commodat. Ideoq; neq; ab eo proleſtatur.

IV.

Vtrum venæ meſenterij expurgandis humoribus vitioſis ſint deſtinatæ, & quidem omnes æqualiter? Primarium officium iſtarum venarum jam fuit expoſitum: idq; eſſe transportationem chyli in jecur: & vectionem ſanguinis ad in- teſtina, dictum. Præter illud verò & ſecundarium quoddam atq; extraordinarium eſt, nimirum expurgatio vitioſorū humorū: quæ vel ab arte per catharticū: vel à naturâ inſtituitur. Videmus enim etiam partes diſtantioreſ in aluum ſeſe quandoq; exonerare, & priſtinam recuperare ſanitatē. Surditas enim verbi cauſâ, alui de- jectione tollitur: aphor. 28. ſect. 4. & aph. 60. ſ. 4. Hydrops in genere, & leuco phlegmatia, ſive anasarca, in ſpecie, turbatâ alvo ceſſat: aphor. 14. ſ. 6. & aphor. 29. ſ. 7. Ophthalmia diar- rhoeâ finitur: aphor. 17. ſ. 6. Balbi longo alui profluvio ſanantur: aphor. 32. ſ. 6. Lienoſi ſuperueniente dyſenteria ad valetudinem redeunt: aphor. 48. ſ. 6. Maniaci eadem accedente reſtituuntur: aphor. 5. ſ. 7. Caput pituiſis humoribus repletum ſpumofâ diarrhoeâ levatur: aphor. 30. ſ. 7. & ſic deinceps. Eſſe verò venarum meſaraicarum hoc etiam officium, quamvis, uti dictū, extraordinarium & accidentale, ut ſuperflua corporis, quæ exceperunt, ad inſtina vehant, ſequentib; probari poteſt rationibus. I. quia continua ſunt cum trunco vena portæ: hæc autem cum cavâ conjuncta eſt: in quam diſtantioreſ partium ſuperflua per aluum excernenda derivantur. Quam viam ſi negeſ, manife- ſtiores quidem monſtrare minimè poteris. II. quia ſenſus & ex- perientia docet, in hiſ venis magnâ ſæpè cacochymia copiam latita- re. Tanta plerunq; inquit Fernel. l. 6. παθολ. c. 7. ſuper vacuorū eſt humorum colluvies, ut deſtinatis à naturâ receptaculis tota excipi haud poſſit. Ac tūm non parua ſuperfluentis portio in vicinas quoq; ſedes illabitur: maximè quidem in pancreas & in meſenterium. Illa- bitur autē bilis utraq; & pituita: idq; ſerè eſt jecore & liene, per ve- na portæ ramos: ita ut Fernelius ibidē profiteatur, ſe in hiſce locis

B.

cauſas

causas cholerae, melancholiae, diarrhoeae, dysenteriae, cachexiae, atrophiae, languoris, lentarum errantiumque febrium, latentium denique morborum deprehendisse: quorum depulsione salus deploratis redderetur. Verum nova hic suboritur quaestio: an, quemadmodum omnes in universum vena mesenterij distributioni chyli & sanguinis sunt dicatae: ita quoque per omnes & singulas noxiorum humorum fieri soleat expurgatio? Respondemus cum Fernelio l. 6. φυσιολογ. c. 2. & Piccolhomino l. 2. anat. praelect. 14. per omnes: sed magis tamen atque frequentius per eas, quae inseruntur in intestina crassa: minus & rarius per illas, quae abeunt ad gracilia. Causa est: quia crassa intestina magis expurgandis sordibus sunt destinata: gracilia vero magis elaborationi & distributioni chyli serviunt. Tunc autem per gracilium intestinorum venas exturbari noxios viscerum ac vasorum humores dicemus, cum inappetentia, nausea, vomitio, cordis dolor, & corporis inquietudo urgent gravius ac vehementius: cumque situs doloris gracilia affecta esse interanea monstrat. Per crassarum vero eosdem expurgari affirmabimus, cum haec symptomata vel absunt, vel longe sunt remissiora.

V.

Sitne hepar membrum princeps? Anatomicorum schola duplicia facit principia nostri corporis: quaedam ad conservationem individui: quaedam vero ad propagationem speciei pertinentia. Ex illorum albo sunt Cerebrum, Cor & Hepar: ex horum Testes. Vtraque assertio infinitis Galeni testimonijs probari posset: quae tamen brevitatis studio silentio nunc tegimus. Esse autem hepar princeps membrum, quod ad conservationem faciat individui, ex requisitis principis membri, passim a Galeno, praecipue vero l. 6. de placit. c. 10. l. 14. de us. part. c. 1. comm. 3. in l. Hipp. περι τροφης, & in μικροσ. c. 9. traditis, colligitur. Primum est: ut sit simpliciter & absolute necessarium ad conservationem totius individui. Secundum: ut vel facultatem, vel saltem materiam, vel utramque simul toti corpori largiatur. Tertium: ut canales habeat a se ortos, per quos vel facultatem, vel materiam, vel utramque in totum corpus diffundat. Quartum: ut regis & principis

cipis in modum in certo aliquo ventre, tanquam in regia, resideat, eiq³ omnes partes in illo ventre contentæ famulentur & serviant. Atqui hepar simpliciter & absolute ad conservationem totius individui necessarium est. Totum enim nutrit, Sive nutritione autem conservatio fieri nequit. Materiam communem toti corpori largitur: nimirum sanguinem alimentarium: qui non modo materia nutritionis est: sed etiam sanguinis vitalis, spiritus vitalis, lactis, seminis, pinguedinis, medullæ ossium &c. Venarum præterea p^{ro}visus est; ut Exerc. 19. probl. 7. ostensum. per quas, tanquam per tubulos & aquæ ductus, sanguinem in totum corpus derivat. Deniq³ regis & principis instar suam residentiam habet in imo ventre, cui partes in illo delitescentes omnes famulantur. Nam Ventriculus hepatis chylicat. Intestina partim chylum, hepatis porrigendum, elaborant: partim verò impuriore illius portiones & planè inutiles educunt. Venæ mesenterij elaboratum chylum, tanquam manus, hepatis offerunt. Lien faculentam & limosam sanguinis ab hepate confecti substantiã expurgat. Vesicula fellea biliosum excrementum excipit. Renes per venas & arterias serosam superfluitatem secernunt. Ureteres secretam assumunt & ad vesicam urinariam, matulam corporis, deducunt: ex quâ postea per penis & p^{ro}statem emittitur. Musculi imi ventris comprimendo excretionem faciem & urinam juvant. Omentum calorem ventriculi & intestinorum fovet, ut suo munere ritè defungantur, & materiam hepatis pro sanguinis generatione subministrent. Peritonæum hepar investit: tunicas quoq³ cæteris partibus abdominis largitur: & tanquam paries quidam interjectus contenta à continentibus separat: facitq³ ut omnia colligentur, suisq³ sedibus fixa hæreant. Pinguedo hepatis aliorumq³ viscerum, hepatis ministrantium, calorem tuetur; idq³ viscositate suâ & crassitie caloris interni effluxum prohibendo, & penetrabili frigori meatus occludendo. Glandulæ inguinales emunctoria sunt hepatis: sicut axillares cordis, & parotides cerebri. Vena portæ ille est canalis, per quem hepar, ἡμαλῶν, hoc est, fons gratiosi humoris ab Hippocrate appellatum, famulos suos plerosq³ ventriculum, intestina, omentum, mesenterium, vesiculam bilariam, lienem, pancreas &c. sustentat.

stentat. Vena cava aquæductus est, per quem hepar sanguinem alimentarium in reliquum corpus distribuit. Quapropter rectè concluditur, hepar nobile princípſq; viscus esse.

V I.

An jecur cordis famulus rectè dicatur, eiq; sanguinem duntaxat præparet: non verò gignendi sanguinis facultatem in se habeat? Ita quidem sentiunt Peripatetici: secuti suum ducem, Aristotelem. Hic enim hepatis multum quidem tribuit: sed tamen sanguinis principium esse negat. Vtrumq; ex scriptis illius docere libet. Etenim l. 3. part. an. cap. 7. scribit, jecur & cor omnibus sanguineis necessaria esse: cor quidem, quia principium & focus est caloris nativi: hepar verò τὸς πῶ-
ψας χέρην, concoctionis gratiâ. Βοηθῆ γὰρ πρὸς τὴν πέψιν τῆς τρο-
φῆς, juvat enim ad cibi concoctionem: quia calidum. Tale autem est, quia sanguineum. Lib. 4. part. an. c. 2. dicit, jecur cun-
ctis ἐνναύτοις utile ac necessarium esse: imò pro ut bene vel ma-
le est dispositum, pro eo etiam longioris breviorisq; vita causam esse animalibus istis. Lib. 4. de gen. an. cap. 4. ait, corde ca-
rens nullum unquam animal sanguineum ortum esse: quamquã lie-
nè carens, & duplicem habens lienem, & altero vacans rene vi-
sum sit. Iecore etiam carens toto nullum fuisse observatum. quan-
quam quod non totum haberet, conspectum. Deprehsensum etiam
lienem dextro: jecur contra sinistro contentum latere. At l. 3. part.
anim. c. 4. inquit, jecur omnibus quidem ἐνναύτοις inesse: sed ne-
minem illud censere principium, vel corporis totius, vel san-
guinis: idq; sequentibus de causis: I. quia situm principalem non
obtinet. II. quia non, ut cor, sanguinis conceptaculum intra se ha-
bet: sed, ut partes reliquæ, sanguinem venis inclusum continet. III.
quia vena per jecur tendit: nec ulla ex eo provenit. Omnes enim
venæ ex corde sua trahunt initia: quia ejus natura venosa: spissa
scil. & cava. Spissa: ut principium caloris servare possit. Cava ve-
rò: ut sanguinem contineat. In hoc enim solo sanguis sine venis
existit: ceteræ partes sanguinem venis habent inclusum: idq;
ἐυλόγως. Nam sanguis ex corde ad venas derivatur: non autem alt-
unde

unde ad cor accedit. Hoc namq; origo prima & fons sanguinis est,
aut primum conceptaculū. Ex quibus liquet, cum Philosophus di-
cat, jecur quidē cunctis sanguineis inesse, & ad alimenti concoctio-
nem conferre: non autem sanguinis fontem & conceptaculum esse:
neq; originem venarum: id ex ejus sententiā cordi solum famulari,
& sanguinis materiam illi preparare. Verūm contra hanc sen-
tentiam Galenus l. 6. de plac. Hipp. & Plat. c. 4. insurgit, & jecur
in se gignendi sanguinis facultatem habere, non illum tantum pra-
parare & cordi famulari contendit: cujus opinionem sequimur. In-
gratiam verò studiosorum singulas Galeni rationes syllogisticè pro-
ponemus. Prima est: si sanguis e jecore emanat, sig; inferior, sive
descendens vena cava truncus amplior est & major superiore pro-
pterea, quod infra jecur plura sint membra alimentario sanguine
opus habentia, quam supra: sequitur, procreatricem sanguinis fa-
cultatem hepati inesse. At prius verum est. E. & posterius. Secun-
da: si cor, non jecur, facultatis vegetatricis, perinde ut pulsatilis,
principium esset, omnēq; conficeret sanguinem: jecur sanē super-
vacaneum foret. Consequens est absurdum: quia natura nihil te-
merè facit. E. & antecedens. Tertia: Q. materiam alimenta-
riam, quae jam ad alendum habilis est, distribuit, aliisq; alendis par-
tibus communicat, id eam conficit: ac propterea pars est princeps.
At hepar hoc facit. Ergo. Quarta. Q. materiam aly alicui
parti, tanquam principi, ministri & famuli instar, preparat,
id illam totam atq; integram ei suppeditat. At hepar totum,
quem facit, sanguinem, cordi minimè suppeditat: sed tan-
tūm dimidiam ejus partem. Ergo non famuli in modum eum
cordi preparat. Major illustratur exemplo partium materiam
aliquam preparantium. Nam pulmo preparat aërem inspiratum
cordi: ventriculus & intestina chylum hepati: plexus reticularis
spiritū & sanguinē vitalem cerebro: vasa seminaria semē testibus:
omnēq; materiā, quam preparant, solis hisce partib. reservant, ac
propterea ductus omnes ad illas exporrigūt. Minor inde probatur:
quia membra infra diaphragma posita ab hepate sanguinē accipiūt
qui tamē in corde nunquā fuit. Atqui constat, partem corporis infra
septum

septum sitam plus quàm dimidium corporis constituere. Quinta: si etiam partes supra diaphragma existentes nutrimentū suum ex venā cavā, priusquam cor attingat, hauriunt: sequitur, hepar sanguificam virtutem in se ipso habere: non illum cordi preparare. At prius verum esse anatome docet. Ergò. Prius aliquot exemplis Galenus declarat. Nam & septum transversum, & membrana cor involuens, & membrana vicina, & pleura, sanguinem alimentarium ex venā cavā, antequam dextra cordis auricula se applicet, consequuntur. Sexta: ubi repurgatur sanguis ab humoribus excrementitijs, ibi non nuda fit sanguinis preparatio: sed perfectio & absolutio. At prope hepar sic repurgatur. E. in hepate nuda sanguinis preparatio non fit. Minor hac ratione confirmatur. Vbi sunt organa expurgatoria superfluitatum sanguinis, ibi repurgatur sanguis. At prope hepar illa sunt: nimirum vesicula fellea, qua hepatis est annexa, lien item & renes, qua conceptacula cum eodem per venas coherent, eiq; sunt vicina. Septima: si in hepate sanguinis tantum fieret preparatio: in corde autem perfectio atq; absolutio, cordi sanè emissaria excrementorum sanguinis adessent: & sanguis in dextro ejus vetriculo longè diversus esset à sanguine hepatis. At emissaria nulla in corde, aut prope cor conspiciuntur: neq; sanguis ventriculi dextri multum diversus est ab eo, qui in venā cavā observatur. Ergò in hepate non fit sanguinis tantum preparatio. Octava: Si jecur alimentarium humorem cordi prepararet: utiq; dua essent vena: una, qua preparatum & semicoctum sanguinem à jecore ad cor veheret, & in id induceret: altera, qua perfectum & absolutum educeret, & in totum corpus derivaret. Non enim natura isdem vasis ad materias semicoctas immittendas, & plenè confectas emittendas utitur, sed diversis: quemadmodum illustre hujus rei exemplum habemus in arterijs. Vna enim spiritum inducit: altera verò eum rursus educit. At qui dua vena non sunt: sed una sanguinem aduehit: nulla verò euehit: prater eam, qua ad pulmonem fertur. Ergò hepar sanguinem cordi minimè preparat.

VII.

Possitné lien cursoribus innoxie eximi, *Affirmativa*

tiva placet vulgò: imò & Plinio l. II. c. 37. Sic enim ille. Lien peculiare aliquando cursûs impedimentum. Quare cursoribus inuritur. Et per vulnus etiam exempto vivere animalia tradunt. Verùm negativa veritati magis consentanea est: duabus de causis. I. propter formam & structuram. Habet enim à venâ porta ramum insignem, splenicum vocatum: & numerosas effatûq; dignas arterias à Cœliacâ. Itaq; eò exempto, ingens sanè hæmorrhagia consequeretur, & quidem utriusq; sanguinis, venosi & arteriosi: quæ vitæ exitiam homini adferret. II. propter usum, quo homo carere non potest, uti sequenti Exercit. palàm fiet.

VIII.

An rectè dicatur, lienem facere ridere? Notum est ex disticho quodam satis trito, quod cor sit causa sapientiæ: pulmo loquela: fel ira: splen risûs: hepar amoris. Quæritur ergò, an lien rectè risum movere statuatur? Affirmantem probare licet autoritate & ratione. Autoritas in promptu est Plinij: qui l. II. c. 37. scribit, esse, qui putent, dempto liene, risum simul homini adimi: ejus verò intemperantiam lienis constare magnitudine. Ratio hæc est: quia melancholicum excrementum mœroris & tristitiæ causa est: ut exempla testantur eorum, qui illo abundant, & melancholica sunt complexionis. Frigidum enim est & impurum: ideòq; fax & limus sanguinis à Galeno l. 2. temperam. c. 3. & l. de atr. bile c. 3. appellatum. In venas igitur effusum, & sanguini probo permistum, calorem nativum obtundit, sanguinem inquinat, spiritûsq; obscurat. At excrementum istud, mœroris ac tristitiæ causam, lien, secundum Galenum, attrahit. Eo ergò sublato, risus & hilaritas homini simul adimitur; quia tristitiæ causa sanguini permiscetur. Quò verò lien est major, eò magis repurgare sanguinem à melancholiâ creditur. Ex quo homo in risum & jocum fit pronior. Arbitramur, rationem quidem esse probabilem: sed tamen neq; lienem sine internectione tolli posse: neq; perpetuæ veritatis esse, quòd lienis magnitudo risûs pariat intemperantiam.

perantiam. De magnitudine quidem naturali hoc concedi posset: si scilicet lien magnus propterea fiat, quod munere suo in expurgando excremento melancholico strenue fungatur: de praternaturali vero non item: quemadmodum exempla lienosorum quotidie docent.

IX. Verumne illud Hippocratis: quibus lien augetur, corpus contabescit? Dictum hoc profert Hippocrates l. de loc. in hom. idque Galenus l. 2. nat. fac. c. 9. repetit. Et Imperator Trajanus dicere fuit solitus, Fiscum lieni similem esse. Quemadmodum enim crescente liene, reliquum corpus minuitur: sic derescente fisco populus depauperatur. Verissimum autem dictum esse Hippocratis. I. Platonis confirmat autoritas: qui similem sententiam habet in Timæo. II. Experientia monstrat, quam in testimonium Galenus loco citato vocat. III. Ratio dicitur. Nam quibus lien θάλλει, tumidum est, in ijs vel propter obstructionem, vel repletionem, vel imbecillitatem, non amplius trahit, quod trahere debet. Itaque sanguis in hepate fit deterior, utpote non probe defæcatus: qui per venas in corpus distributus minime assimilatur. Unde corpus suo defraudatum genio minuitur & contabescit.

X. An lien medicamentorum quorundam usu recte dicatur extenuari, liquari, tabefieri, minui, absumi, imò prorsus per urinam & aluum emitti? Si Dioscoridis & Galeni monumenta ijs in locis legantur, quibus de remedijs spleneticis, v. g. de Aspleno, Cappari, Tamarice, Chamadry, Raphano, Nasturtio, aceto scyllitico &c. agunt: deprehendetur, eos quinque prioribus terminis sua in lingua usos esse. Si v. consulatur Plinius, non tantum crebro illos usurpasse reperietur: verum etiam dixisse, lienem totum per urinam, & aluum emitti: idque usu rad. Capparis 35. dieb. ex vino pota: l. 20. c. 15. Nos veteres metonymice loquutos putamus. Non enim ipsum continens, & propria lienis substantia usu spleneticorum medicamentorum extenuatur, liquatur, tabescit, minuitur, & absimitur: sed contentum: vitiosus nimirum humor: qui vitiosa lienis dispositionis, & tumoris causa est. Liene enim obstructo aperto: repleto evacuato: & duro emollito, fit, ut minor appareat, & veluti extenuatus atque consumptus conspiciatur. Plinij formulam loquendi quod attinet, censemus, vel hyperbolicam esse: vel metonymicam: non quod ipsa lienis substantia: sed quod humor lieni impaetus, isque totus, per urinam & aluum quandoque emittatur. Atque hac loquendi formula, qua nomine partis affectio ejus notatur, etiam Hippocrati usitata est. Nam per φάρυγγας non fauces, sed faucium asperitatem intelligit: aphor. 5. l. 3. Per παρίσθιμα non tonsillas, sed illarum inflammationes innuit: aph. 26. l. 3. Per βεβόνας non glandulas inguinales significat: sed earum inflammationes: aph. 55. l. 4. per σπλινδας non lienem, sed ejus tumores magnos: putat, aph. 22. l. 3. per παρῳτιδας non glandulas aurium, sed illarum tumores & abscessus inaudit: Gal. 3. comp. med. x. l. c. 2.

FINIS.

01 A 6570

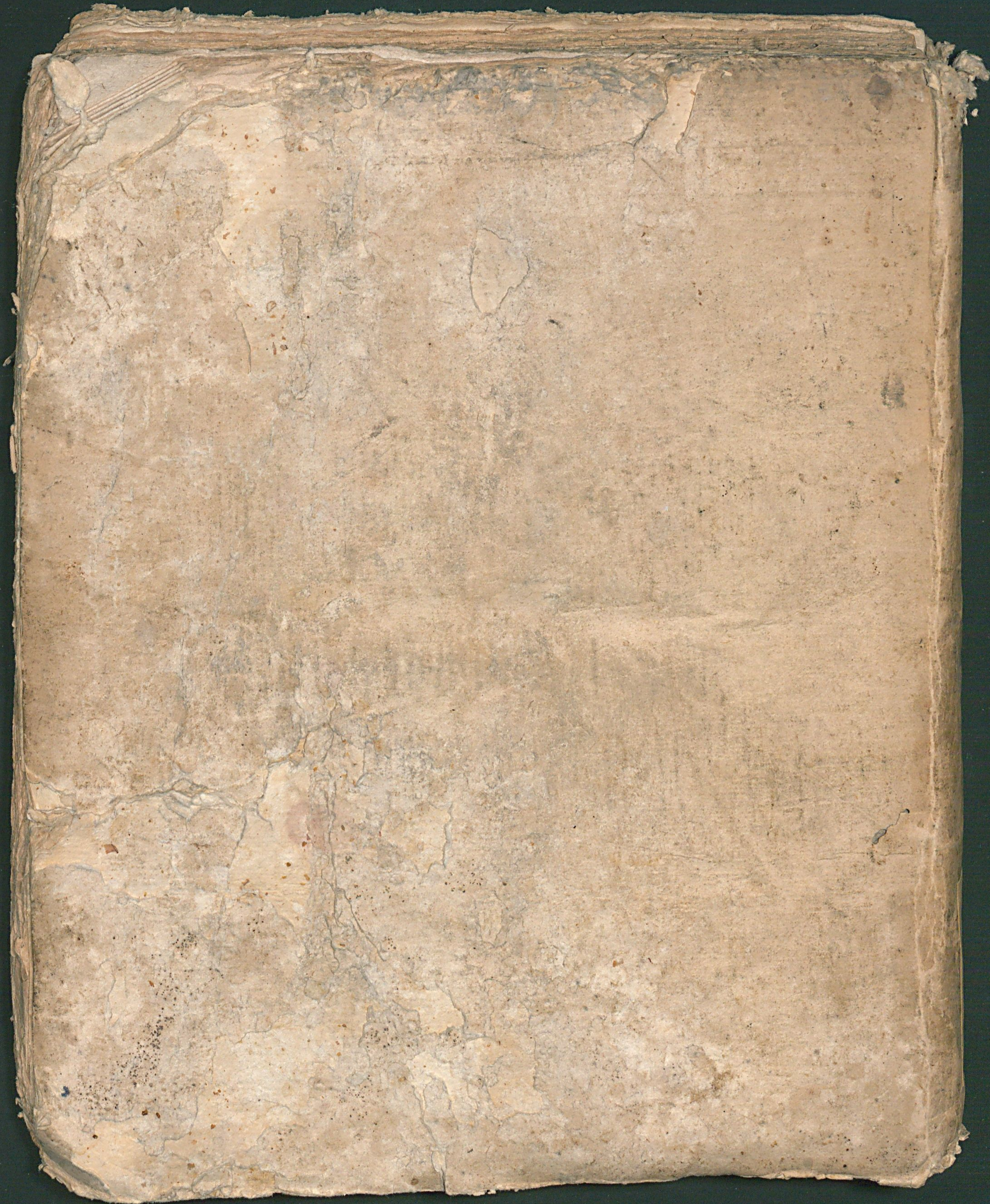
ULB Halle 3
002 937 867

12

1017

Farbkarte #13

B.I.G.

19

ATIO
 C A
 TAVA:
nsium Aca-
ita:
 E
 EBIZIO
 e ac Pro-
 CO:
 Schilling/
 ato.
 RATI,
nes Andrea.
 XIV.

